

З нашої точки зору, найбільш продуктивним є інтенсивний напрямок пізнання дійсності, спрямований на продукування знань, що мали б статус принципів, тому вдосконалення правотворчості, правозастосування та правоохоронної діяльності повинно здійснюватися насамперед логічними методами, що надають можливість упорядкувати фундаментальні основи цих процесів і подати їх у строгій логічній формі. Слід відзначити, що подібний логічний аналіз ні в якому разі не повинен відриватися від потреб практики, швидше навпаки – мати праксеологічний характер, тобто координуватися даними потребами та орієнтуватися на вирішення практичних проблем правової діяльності.

Логічна визначеність, яка знаходить свій вияв у формалізації правозастосування, уможливорює алгоритмізацію законодавчого, правозастосовчого процесу та правоохоронної діяльності [1], котра, в поєднанні з сучасними технологіями, здатна істотно інтенсифікувати роботу законодавця, правозастосовника, правоохоронця, зменшити кількість помилок, зробити прозорішим і суворішим процес прийняття правового рішення (зокрема управлінського) та суттєво допомогти тим, хто ще вчиться приймати на себе цю надзвичайну відповідальність за людські долі [2].

Список використаних джерел

1. Павлишин О. В. Електронні експертні системи та їх використання у правозастосовчій діяльності : монографія. Київ : НАВС; ПАЛИВОДА А. В., 2015. 324 с.
2. Павлишин О. В. Правова реальність як знакова система : монографія. Харків : Право, 2017. 336 с.

Павленко Н. Г.,

провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Казміренко В. О.,

доцент кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОСТАНОВЛЕННЯ ЗАВІДОМО НЕПРАВОСУДНОГО СУДОВОГО РІШЕННЯ

Статтею 375 Кримінального кодексу України передбачено відповідальність за постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Кваліфікуючими

обставинами законодавець передбачив спричинення тяжких наслідків або вчинення злочину з корисливих мотивів, в інших особистих інтересах чи з метою перешкоджання законній професійній діяльності журналіста.

Слід наголосити, що кримінальну відповідальність передбачено за винесення не будь-якого неправосудного судового рішення, а саме завідомо неправосудного. Особа, яка виносить такого роду рішення, повинна усвідомлювати незаконність своїх дій.

Відповідно до статті 129-1 Конституції України судові рішення є обов'язковим до виконання. Таким чином, законодавець встановив презумпцію правосудності судового рішення.

Згідно з пунктом 10 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» від 13.06.2007 № 8 «виключне право перевірки законності та обґрунтованості судових рішень має відповідний суд згідно з процесуальним законодавством. Оскарження в будь-який спосіб судових рішень, діяльності судів і суддів щодо розгляду та вирішення справи поза передбаченим процесуальним порядком у справі не допускається».

Можна дійти висновку, що підставою визнати судові рішення неправосудним є його скасування судом апеляційної чи касаційної інстанції.

Втім, це не єдина умова, якої потрібно дотриматися для притягнення до кримінальної відповідальності за статтею 375 Кримінального кодексу України, оскільки відкриття провадження з підстав будь-якого скасування судового рішення породило б лавину кримінальних проваджень.

Ще однією необхідною вимогою для притягнення до кримінальної відповідальності за статтею 375 Кримінального кодексу України є встановлення умисності дій суб'єкта злочину.

Верховний Суд постановою від 26 червня 2018 року залишив без змін вирок Київського районного суду міста Одеси від 15 травня 2017 року та ухвалу Апеляційного суду Одеської області від 18 вересня 2017 року відносно виправдання судді Одеського окружного адміністративного суду у вчиненні злочину, передбаченого частиною 2 статті 375 Кримінального кодексу України через відсутність у його діях складу злочину, зокрема, відсутністю об'єктивної та суб'єктивної сторін.

У згаданій постанові Верховний Суд вказав, що обвинувачення стосовно винесення суддею неправосудної постанови ґрунтувалося лише на тій підставі, що вона була скасована судом касаційної інстанції.

Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого частиною 2 статті 375 Кримінального кодексу України, характеризується виключно прямим умислом з обов'язковою наявністю мотиву. Суддя обвинувачувався у вчиненні злочину з інших особистих інтересів, а саме з кар'єристських мотивів (кар'єризм).

Верховний Суд наголосив, що на обґрунтування наявності такого мотиву сторона обвинувачення не встановила і не надала суду жодного доказу того, в чому саме полягав кар'єризм судді – ні взагалі, ні щодо винесення суддею Одеського окружного адміністративного суду постанови у

справі, та які дії вживалися суддею для реалізації цього мотиву, як вплинуло винесення ним зазначеної постанови на його кар'єрний ріст.

Судом першої інстанції на підставі дослідження даних про роботу на посаді судді встановлено, що він за весь час роботи суддею в Одеському окружному адміністративному судді із заявою чи проханням про переведення до іншого суду не звертався, питання про його звільнення не вирішувалось, його кандидатура на адміністративну посаду в суді не розглядалася і наміру такого останній ніколи не виявляв. Також було встановлено, що задовго до вказаних в обвинувальному акті подій суддя був обраний на посаду судді безстроково, а тому не був обтяжений процедурою обрання на посаду на момент вчинення інкримінованого йому діяння.

Практика притягнення суддів до кримінальної відповідальності за статтею 375 Кримінального кодексу України є надзвичайно рідкісною через необхідність доведення умислу на прийняття завідомо неправосудного рішення. Як приклад такої практики можна навести ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 червня 2014 року.

Суддя Обухівського районного суду Київської області був засуджений за постановлення завідомо неправосудних рішень:

– у цивільній справі за позовом групи осіб до Обухівської РДА та Київської обласної державної адміністрації про визнання недійсними їхніх рішень та зобов'язав першу розглянути і погодити, а другу – розглянути і затвердити проекти землеустрою щодо припинення права постійного користування земельними ділянками ДП «Київське лісове господарство», переведення цих земельних ділянок із категорії земель лісгосподарського призначення до категорії земель сільськогосподарського призначення та передачі земельних ділянок у власність позивачам;

– у цивільній справі за позовом особи до Обухівської міської ради про визнання права власності на земельні ділянки. Цим рішенням було скасовано державну реєстрацію державних актів на право постійного користування зазначеними земельними ділянками.

Касаційний суд дійшов висновку, що засуджений діяв з прямим умислом на постановлення завідомо неправосудних рішень, бо як у першому, так і в другому рішенні вийшов за межі компетенції суду, перебравши у своїх рішеннях право відповідних органів влади вирішувати питання щодо зобов'язання про надання громадянам земельних ділянок зі зміною їх цільового призначення та визнання права громадянина на землю, свідомо проігнорувавши конституційне положення про те, що вирішення таких питань віднесено до виключної компетенції органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування на здійснення права власності від імені Українського народу на управління землями, порушивши при цьому не тільки норми матеріального, а і процесуального права.

Окремо слід вказати, що враховуючи значну політичну складову при відкритті кримінальних проваджень за статтею 375 Кримінального кодексу

України, численні випадки зловживань щодо внесення відомостей до Єдиного реєстру досудового розслідування з метою тиску на суд, а також невеликий процент завершення розслідування такого роду проваджень направленням обвинувального акту до суду, у Верховній Раді України зареєстровано законопроект про декриміналізацію вказаного діяння.

Політова А. С.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук, доцент

ПИТАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РЕЙДЕРСТВО

У Законі України про кримінальну відповідальність відсутня єдина норма, що передбачає покарання за рейдерство, що становить одну з головних перешкод на шляху криміналізації діянь за захоплення підприємств.

На практиці ж майже неможливо провести розмежування між цивільно-правовими і кримінально-правовими відносинами у цій сфері, чим із користуються рейдери для ухилення від кримінальної відповідальності за свої дії. Тому при кримінально-правовому визначенні рейдерства слід враховувати, що основною для правильного застосування терміну є чітке уявлення про те, що слід під ним розуміти, та те, що диспозиція статті Особливої частини КК України повинна бути висловлена мовою і засобами кримінального закону, що забезпечуватимуть ефективність та законність правозастосовчої практики.

Термін «рейдерство» походить від англійського слова «raid» та тлумачиться у двох аспектах, а саме як іменник і дієслово. Якщо його розглядати як іменник, то це означає «набіг», «раптовий напад», а як дієслово – «грабувати», «спустошувати», «робити спроби знищити курс акцій шляхом продажу великої кількості цінних паперів» [1, с. 538].

У середині XX століття за часів військового протистояння Великобританії та Іспанії так називалося одне з англійських морських піратських суден, котре здійснювало напад лише на іспанські торгові судна. З того часу поняття «рейдер» увійшло в лексику військово-морської справи, воно означало проведення морських операцій під час військових дій спеціально підготовленими для знищення бойових і торгових суден ворога морськими суднами. Це поняття застосовувалося під час війни багатьма країнами світу.

Таким чином, виходячи із вищевикладеного, «рейдерство» означає вороже поглинання, перехват оперативного управління або власності підприємства за допомогою спеціально ініційованого бізнес-конфлікту.